

זכני לגדל

הרב אשר יהיאל קסל

רב כפר הנוער זוהרים וראש ביהמ"ד 'משנת אבות'
 לשאלות והרצאות: kasel@kfar-zoharim.org.il

ניצולי השואה

לי הגב' איילת בשאלה משלה. "מה זאת אומרת?! כול הסביבה שלי דורשת ממני לשחרר. כולם אומרים לי 'תשחרר', תמשיכי את החיים'. 'זה היה וחלף, אז זה שייך להיסטוריה'. 'תמשיכי הלאה, תראי את שבעת הילדים המדהימים שיש לך. תראי את הבעל היקר שזכית לעמוד לצידו, תתעסקי בחלק המלא של הכוס'. או 'למה את מתעסקת בעבר?!'"

בעלה הרבני שישב לצידה, הנהן בראשו כמסכים. גם הוא חלק מהקולות האלו שמבקש, מתחנן, שתעזוב את העניין הזה ותשאיר אותו בעבר. אי אפשר היה לראות את הגב' בצערה הגדול, הדמעות שלה הפכו לנחל. ואני לא יכולתי לכלוא את דמעותי ומתוך כאב עז, פניתי לבעלה הרב והאשמתי אותו באופן חריג וחרף: "אתה מבקש מניצול שואה לסתום את הפה, רק כדי שהוא לא יקלקל לך את העולם היפה שאתה חיי בו". הוא הביט בי כלא מאמין, אך אני התכוונתי לכל מילה. את רעיותי הרבנית שלחתי לטיפול שכן גם לה מגיע לצאת מעבודת לחירות, אחרי שנים רבות כל כך מלאות בסבל. אחרי שהפגישה הסתיימה, אני נשארת ישוב בכסאי, עם מחשבות קשות. אני הרי מכיר את האמירות האלה, אני סופג אותם לא פעם ולא פעמיים מצד אלו שאומרים לי: "מה יש לך? למה אתה מלכלך על הציבור החרדי?" או, "למה צריך לדבר על הדברים האלו? מדוע זה טוב ולמי זה מועיל?" שאלו, אמרו.

בכאב גדול יותר אני אספר לכם כי לא מדובר בשוטים שבחבורה, גם לא בשולי המחנה. אחשוף בפניכם כי ישבתי אצל אנשים מורמים מעם, שהסבירו לי שההתעסקות שלי בנושא, תגרום לבעיה בחתונות הילדים. היו מי שפישטו את הדברים עבורי ואמרו לי: "אתה תצטרך שני מליון דולר לחתונות ילדיך, מי ירצה להתחתן עם בת או בן של מישהו שעבר כאלה דברים?!".

האמירות הללו כואבות, מעט מחוברות למציאות, אך גם מעט מנותקות. אמירות ושאלות שגרמו לי לשאול את עצמי, כמה אדישות וערלות לב קיים בציבור שלנו. אמירות שגרמו לי לחשוב על כמה אכזר צריך להיות אדם שיכול לראות מישהו בוכה בכאב על צער עמוק שיש לו, ובמקום גלגות אמפתיה והקשבה, הוא מציע לו להסתיר את הכאב, לשכוח ממנו.

אינטליגנציה רגשית קוראים לזה, או נכון יותר לומר לחוסר באינטליגנציה רגשית. כן, מסתבר שאנחנו מנותקים מכול רגש שהוא. אין לנו כבר רגשות, הכול נמדד בכלי ההיגיון והטוב והרע בכלל לא נבחנו בכלים רגשיים.

כאן הבן שואל, כיצד זה שזו היא עבודת השם שלנו? הכיצד אירע שכן היא נראית, ללא שום חיבור רגשי והרי התורה שהיא מקור החיים, מתארת את הרגשות של אברהם אבינו, כך למשל מגלה לנו שאברהם אבינו אהב את בנו יצחק ("קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת"), מתארת לנו מציאות רגשית, לא לוגית ואילו היום הפכנו את הדת, לתורה ללא רגשות.

כאן הבן שואל כיצד זה שהציבור שאמור להיות אמן על רגשות, של "מוטב יפיל אדם עצמו לכבשן האש ואל ילביץ פני חברו ברבים" המלמדת על ביטוי להבנה שכאב רגשי משול לרצח, פשוט מתעלם ואף להיפך. התורה עצמה כבר מלמדת אותנו שהיו כאלו שסירבו לשמוע והכו על חטא ("ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו, על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו"), הגם שהשבטים הקדושים עשו זאת בהתאם לבית דין, עם זאת הם הבינו כי למרות שדינו נפסק, עדיין 'לא שמענו' זה אכזריות. חוסר הרצון לשמוע כאב, ניסיונות ההשתקה, הן אכזריות ואני שואל: רבותי, החברה שלנו נהפכה לחברה אכזרית? הלא הסדר היינו, לעמורה דמינו? ושוב, מקווה שלפחות תצא תועלת מהטור הזה, כפי שכבר היה לא אחת.

אני לא יודע האם זה מעניין אתכם, אבל לשם שינוי אני רוצה לספר לכם קצת על הולדת הטור שאתם קוראים כל שבוע. מיד אחרי שנכתב הטור הקודם, בראש רצים המחשבות מה לכתוב ומה לא לכתוב בטור הבא. גם אחרי שכבר מתגבש הכיוון לטור, אני שואל את עצמי כמה פעמים האם זה נכון, או חשוב, כמו גם עד כמה יהיה זה לתועלת.

יעיד העורך שלצערו הרב הטור מגיע ברגע האחרון, אבל בכל פעם אני משתדל לפייסו שאולי בשבוע הבא אצליח לעמוד במשימה ולכתוב מבעוד מועד, אבל יסלח לי העורך שכן זה לא נובע מעצלות חלילה אלא דווקא משום שלא פעם ולא פעמים, אני כותב ומחוק. חושב, ושוב כותב, אך שוב לא מרוצה מהמוצר, מאחר והוא קיצוני מדי, או מתריס, מצד שני לעיתים זה דווקא פושר מידי ולא מעביר את הרעיון שעומד מאחורי הטור.

לא מלאכה קלה היא לכתוב את הטור הזה מידי שבוע. מאחורי הטור עומד הרצון לגרום לקורא לחשוב על הנכתב ואם אדם אחד שינה את מבטו, ואם ילד אחד או נער אחד, זכו ליחס אחר כתוצאה מהטור הזה והיה זה שכר. את כול ההקדמה הזו כתבתי רק משום שכעת אני הולך לגעת בתפוח אדמה לוחט. אני יודע מראש שיהיו כמה וכמה קוראים, שינועו באי נחת על מקומם בשעת הקריאה של הטור הזה, אבל אני מתחנן לפניכם: אנא במטותא, בבקשה, קראו את הטור שוב ושוב, וחשבו שוב ושוב האם אין בביקורת הזו זעיר של אמת.

אני בטוח כי הדברים שתקראו הם חשובים כל כך, בבחינת יסוד ועיקר החינוך, שהם שורש הרע במחוזותינו. גם אם אני טועה בהערכה הזו, יסכימו אתי רבים וטובים שיש בה יותר מקמצוץ של אמת ועכשיו אפתח בפניכם את דלת חדרי, אזמין אתכם להשתתף בפגישה אחת מיני רבות.

את הגב' איילת פגשתי לבקשתה, היא שמעה אודותי, וביקשה לפגוש אותי ואני נעתרתי. הרבנית דנן עקרת בית למופת, מגדלת משפחה עם שבעה ילדים ובעלה איש יקר ערך, העושה ימים כלילות בעמל התורה או בקיצור: משפחה למופת.

למרות זאת, משהו בחייה של איילת לא עבד. "יש לי ימים שאני נכנסת לדיסוציאציה (ניתוק בשפה המדוברת)" היא אמרה והמשיכה, "ברוך השם אני עובדת בעבודה מכובדת ומכניסה, אני נחשבת כעובדת חרוצה ומפרנסת את המשפחה בכבוד. אבל לפעמים אני מסכנת את מקור הכנסתי בכך, שאני נעלמת לכמה ימים, לא מרימה טלפונים, לא מתקשרת עם הצוות ולולי אישי היקר שליט"א, שנכנס לתמונה והופך לדובר שלי, מסביר ומדבר אותי, הרי שמזמן הייתי מפורטת. בעקבות המלצה של אחותי אני קוראת ועוקבת אחרי הטורים והמאמרים של הרב, ועכשיו קיבלתי אומץ והתקשרתי".

כהרגל, בתחילת הפגישה התנהגתי במעט צנינות, מנסה ללכת בין הטיפות ולדרוך על הנקודות הכואבות, כדי שאדע היכן לטפל. אמרתי לרבנית שתחילי שלמען האמת אינני מבין כלל מה מקומה של פגישה זו, שכן הרי ברור לה שאינני פסיכולוג או מטפל.

הגב' איילת התחילה לדמוע. "אני הגעתי לכאן כי עברתי פגיעה" היא אמרה, "והראשון ששמעתי אותו מדבר בשפה שדיברה אלי, שמבינה את מה שעובר עליי, היה הרב, ולכן אני כאן. באתי לכאן כי אני רוצה להבין מדוע אני לא מצליחה להיפרד מהעבר, מדוע כול הזמן מתעסקת עם מה שהיה שכן הרי זה היה כבר ולא עוד אלא שההוא שפגע בי מת כבר לפני שנים באורח טרגי ולמרות הכל אני לא מצליחה להשתחרר".

הזכרתי צנינות, אז המשכתי בצנינות ושאלתי את היושבת בחדרי, למה היא חושבת שאפשר להשתחרר מטרומה שכזו. אחרי נשימה ארוכה, השיבה